

Uppföljning mål och riktlinjer nationella minoriteter 2023, 1 mars 2024

Bakgrund

Minoritetslagen har reviderats och från och med 1 januari 2019 har ett antal förstärkningar och några förtydningar gjorts. Kommuner och regioner ska efter revideringen anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk antogs av riksdagen 2009 och trädde i kraft 1 januari 2010. Minoritetslagens struktur består av allmänna bestämmelser även kallat grundskydd samt av ett förstärkt skydd. Grundskyddet gäller i hela landet och omfattar samtliga fem nationella minoriteter dvs judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Minoritetslagen innehåller bestämmelser om förstärkt skydd för samiska, finska och meänkieli i de så kallade förvaltningsområdena. För mer information om lagens innehåll se SFS 2009:724, SFS 2009-1299.

Region Västerbotten är förvaltningsområde för samiska, finska och meänkieli. Regionen erhåller statsbidrag årligen. Statsbidraget är avsett att användas till de merkostnader som uppkommer i regionen med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen. Regionen ska tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga behov av åtgärder som finns i regionen. Region Västerbotten kartlägger behoven i sina samrådsgrupper med minoriteterna, och samråder med minoritetsgrupperna hur pengarna ska användas.

Syfte med mål och riktlinjer

Att tydligt strukturera de behov av åtgärder som finns i regionen samt att prioritera vad de statliga bidragen som regionen erhåller ska användas till.

Mål och riktlinjer bygger på samma indelning som Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget har vid den årliga uppföljningen.

Prioriterade områden

- Att nå ut med kunskap om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- Underlätta för de nationella minoriteterna till delaktighet och inflytande
- Främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, särskilt för barn och ungdomar

Revidering

Årlig uppföljning, revidering kommer att ske vid behov.

Ändamål	Mål och riktlinjer	Aktivitet	Målgrupp	Uppföljning
Inflytande, delaktighet och samråd (ex arvoden, resekostnader, lokalhyra, förtäring)	<ul style="list-style-type: none"> Föra strukturerade samråd Underlätta för alla nationella minoriteter att samråda, ej enbart representanter för föreningar Ökat ungdoms-engagemang 	Samrådet består från regionens sida av politiska representanter från varje nämnd (hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden samt regionstyrelsen) för att kunna lyfta in ärenden av vikt från respektive nämnd. Tjänstemän från olika förvaltningar deltar. Samrådet anpassar och bjuder in tjänstemän allt efter behov och önskemål	alla	Samrådet har bestått av förtroendevalda från varje nämnd. Tjänstepersoner från kulturen och kommunikation har en stående inbjudan och deltar nästan alltid på samråden, detta då många ärende finns inom dessa områden. Tjänstepersoner har utöver det bjudits in efter behov och önskemål från nationella minoriteterna. Minoriteterna får skicka in sina ärenden eller lyfta dem vid sittande möte. Inbjudan med dagordning går ut ca en vecka före samrådet äger rum.
		Samråd ska ske i samband med utformning av ärenden av vikt för minoriteterna, exempelvis ny kulturplan, regional utvecklingsplan	alla	Samrådet har lagt ganska stor vikt vid att diskutera vilka insatser som regionens ska göra utifrån de mål och riktlinjer som finns, vilket styr vad regionen ska lägga statsbidraget på. Större ärenden som samråts är regionala kulturplanen. Regionen har samrått att framöver lägga statsbidraget på att förbättra insatser inom regionen, inte bevilja bidrag till föreningar. Annars blir det enbart föreningsanknutna minoriteter som får del av bidragen. Önskvärt att fler ärenden från regionen lyfts till samråd.
		Öppet samrådsmöte minst 1 gång/år	alla	Regionen har, utifrån önskemål på samråden, varierat hur samråden äger rum samt vilka som bjuds in till samråd. Vissa samråd har varit öppna samråd med annonsering, vissa med föreningsrepresentanter. Möten har ägt rum både fysiskt samt digitalt. Digitala möten uppskattats då det underlättar deltagande. Under 2023 har det skett ett möte för alla NM på samma gång. Ett samråd har under 2023 skett

				med samer fysiskt på plats ute i länet, närmare sameby/ sameförening. Samråd för sverigefinnar och tornedalingar sker gemensamt, efter dialog med deltagarna. Önskvärt att nå fler unga, samt fler representanter för judar och romer.	
		Utveckla kontakten med Sametingets Hälso-, äldre- och idrottsnämnd	samer	Regionen har inte under 2023 haft något möte med nämnden.	
		Underlätta för samer att delta på samråd samt öka den samiska kulturförståelsen	Förlägga något/några samiska samråd geografiskt ute i länet tillsammans med samiska representanter	samer	Ett samråd har ägt rum ute i länet, i Malå kommun. Möjligheten att remittera till SANKS var ett av huvudämnena vid mötet. Viktigt att ha minst ett möte per år geografiskt ute i länet.
Språk och kultur (språkläger/bad, kulturevenemang, tidskriftinköp)	• Främja de nationella minoritetsspråken och kulturen, särskilt för barn och unga	Översyn av Region Västerbottens mångfaldsplan ur ett nationellt minoritetsperspektiv vid kommande revidering	alla	Denna punkt kommer att utgå från planen, då det visat sig att det inte finns någon aktuell mångfaldsplan i regionen.	
		Stödja språkbad och kulturella aktiviteter, särskilt till barn och ungdomar	finska meänkieli samiska	Regionen har, utifrån förslag på samråden, beställt barnböcker på de tre språk regionen är förvaltningsområde för. Det har beställts barnböcker på nordsamiska, sydsamiska, umesamiska, finska och meänkieli, förankrats i chefleden, skickats ut till regionens alla 38 BVC, en specialist BVC samt regionens tre Barn- och ungdomscentrum. Insatsen har varit mycket uppskattad.	
		Inköp av språkpaket för barn. Språkpaketen distribueras via BVC i regionen.	finska meänkieli samiska	Fler språkpaket finns inköpta och kan fortfarande beställas från regionen.	
		Stärka samers psykiska hälsa	Kunskapsnätverk samisk hälsa är nu	samiska	Regionen strävar efter att fortsätta att få information från Kunskapsnätverket vid varje

			ordinarie verksamhet. Kunskapsnätverket arbetar med insatser som stödjer samiska hälsan från flera olika perspektiv, bl.a. psykisk hälsa.		samråd med samerna. Kunskapsnätverket informerar om aktuella insatser, mer finns att läsa i respektive sammanträdesanteckning.
			Uppföljning av avtalet med SANKS, ev studiebesök på SANKS	samiska	Kunskapsnätverket för samisk hälsa följer upp.
			Stödinsatser vid särskilda händelser eller vid behov för att förbättra den psykiska hälsan	samiska	Någon särskild händelse med behov av akuta stödinsatser för hel organisation/ sameby har inte ägt rum.
Samordning (personal, resor och logi, konferenskostnad)	• Underlätta möjlighet till samordning	Interna aktiviteter och kostnader för att kunna verkställa mål och riktlinjer		alla	Små kostnader för att samordna samråd. Annonsering för öppna samråd har ägt rum.
		Regionens samordnare deltar i nationellt nätverk för utbyte av kunskap och nya idéer/lösningar		alla	Samordnare har tagit del av nationella nätverk, dialoger och diskussioner. Möten under 2023 har skett digitalt.
Övergripande information (hemsidan, informationsmaterial/broschyrer, kartläggning av behov, skyltning, tolk, översättning, fortbildning av personal)	• Informera och utbilda om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och dess tillämpning -till minoriteterna -till Region Västerbotten -till allmänheten	Informera minoriteterna, den egna regionen och allmänheten via regionens olika kanaler, ex. hemsida, intranät, lärande landsting och sociala kanaler		alla	Information om lagen finns på regionens hemsida. Även sammanträdesanteckningar läggs ut på hemsidan. Viktig information översätts till nord- och sydsamiska, finska och meänkieli i tidningen Hälsa och vård, som går ut till alla hushåll i hela länet. Tre digitala utbildningar finns på lärande region: Utbildning om lagen om nationella minoriteter, samisk kulturförståelse samt en digital film om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

			I HSNs nämndsplan är det fastställt att förvaltningen ska gå utbildningar om nationella minoriteter.
		Anordna föreläsning om Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt urfolksdeklarationen	alla Någon fysik föreläsning har inte anordnats, däremot en ny digital föreläsning i konsultation som rör det samiska folket.
		Informera regionfullmäktige om minoritetslagen via utdelning av lagtext och handboken Nationella minoriteters rättigheter.	alla Genomfördes under 2023. Är utdelat till de invalda ledamöterna i regionfullmäktige under 2023.
		Informera allmänheten om lagen via regionens årliga hushållstidning Hälsa och vård 1177, med hänvisning till regionens websida	alla Ca 700 tygkassar med NM tryck har, efter förslag på samråden, köpts in till regionen under 2023. Dessa fördelas framför allt externt till allmänheten, men till viss del även internt, för synliggörande av alla fem nationella minoriteter. Regionen har, tillsammans med länsstyrelsen Västerbotten under början av 2024 delat ut tygkassarna i Umeå, Vilhelmina samt Skellefteå centrum. Insatserna har varit mycket uppskattade. I tidningen Hälsa och vård finns kort information om nationella minoritetsspråk, men framför allt finns viktig information översatt till de tre nationella minoritetsspråk som regionen är förvaltningsområde för.
		Broschyr om nationella minoriteter i broschyrställ på alla hälsocentraler. Påminnelse att de ska stå synliga i, eller i nära anslutning till väntrummen	alla Har inte påmint under 2023.

	Ökad samisk kulturförståelse för anställda inom sjukvården	Främja utbildning i samisk kulturkompetens via Kunskapsnätverket för samisk hälsa	samer	Kunskapsnätverket, som regionerna tillsammans ekonomiskt bekostar, arbetar med uppdraget. Regionen har en digital utbildning i samisk kulturförståelse som finns på Lärande region.
		Undersöka möjligheten att ha en hälsocentral med delvis finsktalande personal	finska	Frågan har tidigare lyfts till hälso- och sjukvårdsförvaltningens chefer, bland annat när de varit inbjudna till samråd med finska minoriteten. Uppföljning av frågan behövs.
	Värna nationella minoritetsspråken inom förvaltningsområdena	Sammanfattning av information i regionens årliga informationsblad Hälsa och vård 1177 ska finnas på finska, meänkieli och samiska, med hänvisning till regionens websida.	finska meänkieli samiska	Sammanfattning av viktig information i tidningen Hälsa och vård 2024 finns på nordsamiska, sydsamiska, finska och meänkieli. Översättningen har bekostats av regionens statsbidrag för nationella minoriteter. I tidningen hänvisas också för, information om vård och hälsa på nationella minoritetsspråk, till 1177.se.
		Utreda möjlighet och syfte till vidare kartläggning av språkkunskap	finska meänkieli samiska	En pågående dialog förs om syftet med kartläggningen. V behöver i tillsammans reda ut vad syftet med en sådan kartläggning skulle vara, och se om vi tillsammans kan lösa det på ett annat sätt. Punktinsatser på viktiga områden

			hos anställda i regionen		kanske.
		Synliggöra Region Västerbottens förvaltningsområde	Synliggöra på olika sätt exempelvis vid flaggdag, skyltning. Uppföljning att flaggning vid minoriteternas högtidsdagar fungerar på länets tre sjukhusområden	finska meänkieli samiska	Flaggpolicyn är fastställd, alla flaggor är inköpta och på plats vid länets tre sjukhus. Flaggning ska ske på minoriteternas högtidsdagar (dock har inte judarna någon officiell flagga, judarna synliggörs på andra ställen med symboler). Flaggstandarer är inköpta till alla sjukhusbibliotek och till Regionens hus. Flaggor/symboler för nationella minoriteter är uppsatta vid ingången till Regionens hus. De inköpta tygkassarna är också en del av synliggörande.
	• Underlätta för regionens invånare att ta del av viktig information på förvaltnings-områdets nationella minoritetsspråk	Översättning av information av stort allmänt intresse till finska, meänkieli och samiska inom Region Västerbotten.		finska meänkieli samiska	Översättning till finska, samiska och meänkieli i hushållstidningen hälsa och vård. Information om influensavaccination (finska, meänkieli, syd- och nordsamiska) Information om VHU (enbart nord- och sydsamiska). Tillsammans med regionbiblioteket skapat en sida om att läsa med barn, som översattes till minoritetsspråk